

Foto: Valentijn te Plate

Winter in de Maasheggen.

Het vliegend hert: koning van de kevers onder druk

Het groot vliegend hert is onze grootste keversoort. Lang ging het de kever voor de wind, toen in Nederland eikenhakhoutbossen vrijwel overal aanwezig waren voor de houtschool- en leerlooij-industrie. Maar die tijden liggen achter ons. Ondanks de zware bescherming die vliegende herten onder Europese natuurbeschermingsverdragen krijgen, zitten ze op dit moment nog maar op vier plekken in Nederland. Tijd om eens nader kennis te maken met dit opmerkelijke en prachtige dier.

Rivalen weggagen en vrouwtjes versieren, dat is wat het mannetje vliegend hert in zijn korte bestaan als volwassen kever bezighoudt.

Foto: Wildmedia / freepik

Met zijn lengte tot negen centimeter is een mannetje met zijn geweevormige kaken een imponerende verschijning. Hoewel er, afhankelijk van de voedselrijkdom, ook 'dwergen' onder de vliegende herten bestaan. Niet te verwarren met het klein vliegend hert of het blauw vliegend hert, die aparte soorten zijn.

Wanneer de vliegende herten (en dan met name de mannen; de vrouwen kruipen meer) langs je vliegen, hoor je het zware zoemen van de vleugels. Manmoedig houden ze hun gewei hoog, waardoor

ze scheef omhoog steken tijdens de vlucht. De opgeklapte kastanjebruine dekschilden staan naar achteren. Het ziet er wat onbeholpen uit, vooral bij de landing.

Dat is ook niet vreemd wanneer je bedenkt dat het grootste deel van het leven van dit dier zich niet in de lucht, en zelfs niet boven de grond afspeelt. Dat deel van het leven, met schermutselingen, elkaar van boomstammen duwen en boomsappen likken met een tong als een kwastje, is duizenden malen

VERENIGING NEDERLANDS
CULTUURLANDSCHAP

Foto: Johan Bosman

Opstijgend vliegend hert.

gefilmd en gefotografeerd, maar gaat eigenlijk alleen over de laatste weken van het vliegend hert: de paring en de strijd om vrouwtjes, gevolgd door het sterven. De vrouwtjes, die nauwelijks vliegen, zijn uiterst traag en vormen kruipend een gemakkelijke prooi voor insectenetende zoogdieren, vogels en de verwoestende wielen van auto's en fietsen. Aan de vrouwtjes de taak tegen de

Levenscyclus van het vliegend hert.

verdrukking in haast te maken en hun eieren ondergronds af te zetten in rottend eiken- of beukenhout. De benaming 'vliegende herten', hoe mooi deze ook mag klinken, dekt de lading niet.

Vliegen doen ze pas aan het eind van hun leven, in de laatste paar weken van hun bestaan. Dat zijn de wittebroodsweken van de kever. Daarin worden de vrouwtjes het hof gemaakt, rivalen uitgeschakeld in gevechten, wordt gepaard en eieren gelegd. Maar ook 'kever' is een vreemde benaming voor een dier dat zich pas aan het uiterste einde van het leven als kever toont. Vliegende herten komen ter wereld uit een ei, dat door hun moeder gelegd is in onderaardse gangen die dicht tegen de wortels van met name eiken zijn gegraven. Daar waar de wortels afsterven en door witrot (een schimmel) zijn aangetast, heeft ze enkele tientallen eieren gelegd van een paar millimeter groot. Die pap van hout en schimmel is de voedselbron van de onooglijke larven; deze lijken op engerlingen, de larven van de meikever. Alleen de larven van het vliegend hert zijn na een jaar al een paar centimeter groot. Regelmatig vervellen ze om hun huid aan te passen aan de groeistuipen die ze doormaken. Jaren leven ze zo verstopt in de grond en in hun schimmelige wereld vol vermolming.

Vier tot wel acht jaar kan hun onderaardse bestaan duren, tenminste als ze niet voor die tijd gevonden worden door een wild zwijn of over ijverige specht, das of vos. Afhankelijk van voedsel en klimatologische omstandigheden groeien ze sneller en worden ze groter, of groeien ze langzamer en blijven ze kleiner dan gemiddeld. De larven kunnen een lengte bereiken van wel tien centimeter. Vroeger dacht men te maken te hebben met grote en kleine vliegende herten als aparte soorten, maar dat is niet het geval. Ofschoon er, zoals gezegd, wel degelijk kleine vliegende herten bestaan (die trouwens wel aparte soorten vormen), maar die zijn echt veel kleiner.

Terwijl de vliegend hertlarven onder de grond jaar in jaar uit verder groeien, blijven ze de onooglijke larven die in niets lijken op een kever, laat staan een geweidragende. Ze lijken te communiceren met hun familieleden in de nabijheid, blind op de tast molmetende broertjes en zusjes. De keverlarven kunnen net als cicaden, sprinkhanen en krekels geluid produceren. Door verharde randen in hun huid langs elkaar te bewegen brengen ze een knarsend geluid voort. Bij andere insecten is dat geluid bedoeld om een partner te lokken; bij de vliegend hertlarven is echter compleet onduidelijk waarom zij ook geluiden voortbrengen.

De grote metamorfose

Dan, na tot wel acht jaren in de wereld van schimmels en vermolmd hout te hebben geleefd, bereidt de larve zich voor op de grote metamorfose. De larven verpoppen zich, net als vlinders. Alleen weven ze niet een cocon van zijde of stofdraden, maar scheiden ze een stof uit die de bodem om hen heen verhardt en een soort ei vormt; net zo groot als een kippenei. Daarin trekken ze zich terug en verpoppen ze zich in de herfst tot geweidragende mankever of tot met knipkaken uitgeruste vrouwkever. Ze overwinteren dan in hun cocon. Hartje zomer breken ze de benauwde ruimte open. Dit klinkt allemaal misschien reuzemakkelijk, maar probeer je eens in te denken: je jarenlang in het donker benauwd door schimmel en molm te moeten wurmen, je dagen te moeten vullen met niets anders dan eten, en te groeien als een larve, met zachte onderbuikgevoelens misschien...

En dan ga je door de grond omhoog om in de avondzon uit je benauwde wereld te ontsnappen en dan begin je traag langs de grond naar de boomstam te kruipen en op te klimmen tegen de bast. Daar merkt de mankever hoe moeilijk het is om zijn gewei hoog en uit de weg te houden, zodat hij niet ergens tussen de grillige bast vast komt te zitten. Dan merkt de vrouwkever dat ze harde vlijmscherpe kaken heeft waarmee ze dwars door de bast kan knagen tot ze op de sapstroom van de boom stuit en kan eten. Hij heeft maar één echt doel: vrouwtjes vinden en paren. De wijfjes scheiden feromonen uit, krachtig en welriekend voor de mannetjes. En de mannen vliegen er zo snel mogelijk heen. Stel je voor: acht jaar onder de grond als hulpeloze larf en nu vliegen met een gewei op je kop. Hoe groot kan de overgang zijn?

Van de rivalen waarmee je onderweg moet afrekenen en de paring met wijfjes krijg je natuurlijk honger en dorst. Maar dan blijkt je tot je verschrikking geen kaken en geen mond te hebben! Wat een ontgoocheling! Er hangt een of ander stoffig sikje aan je kin. En als je geluk hebt, wijst een vriendelijk wijfje je de weg naar een door haar lek geknaagde bast. Dan kun je met die sik wat onhandig lebben in het vocht en dit opzuigen in een bewegingsloze opening waar ooit (toen je nog geen vliegend hert was) een mond zat.

Het oogt allemaal wat onhandig en primitief misschien, maar het vliegend hert bestond al toen wij zelf nog zwaar behaard in bomen woonden. Het zal niemand verbazen dat een relatief grote kever met zo'n kwetsbare levenscyclus in een vol en aangeharkt land als het onze er niet florissant voor staat.

Bedreigd

Lange tijd ging het de kever voor de wind, toen in Nederland eikenhakhoutbossen vrijwel overal aanwezig waren voor de houtskool- en leerlooï-industrie. Hakhout ging eeuwen mee. Nieuwe loten vervingen met hun wortels telkens de oude weggroeiende wortels, stronken en knoesten. Met oerbos had het hakhout niets van doen, maar dit 'man-made' kreupelhout dat eeuwenlang op dezelfde plek stond, trok alles aan wat normaal ook in ongerepte bossen leefde.

Dalkruid, eenbes, bosanemoon, slanke sleutelbloem, primula en maagdenpalm. Lelietje van dalen en bosorchideeën: afhankelijk van de grondsoort stond het er. En natuurlijk vonden ook hazelaar, Gelderse roos, vuilboom en els, es en haagbeuk, Spaanse aak en vogelkers hun plaats in de hakhoutbossen. Hazelmuis en aardmuis, rosse woelmuis, bosmuis, bosspitsmuis en bunzing, wezel en hermelijn, de holle knoesten van oud hakhout boden onderkomen aan veel soorten; ook aan eikvaren, kamperfoelie en klimop.

Waar de bossen de nieuwe trend volgden en werden omgevormd naar dennenbossen voor het mijnhout en de stoven met slechts een telg uitgroeiden tot rechte stammenbossen, verschrompelde het ondergrondse rottende vermolmd eikenstobben woud zienderogen, tot er vrijwel niets meer van over was. Het was wellicht niet erg geweest als de rest van ons land nog vol oerbossen stond, maar de hakhout- en dennenbossen waren zo'n beetje de enige bossen. En in korte tijd werden deze opgeheven en vervangen door midden-, dunnings- en houtproductiebossen, die ook nog eens verzuurden en verdroogd en ongevraagd stikstof inhaleerden. Al dit schoons (en nog veel meer) verdween.

Vliegende herten zitten in onze tijd nog op vier plekken. In voormalige eikenhakhoutbossen op de Veluwe. In het Rijk van Nijmegen. In de Zuid-Limburgse hellingbossen, die vroeger allen uit hakhout bestonden.

Foto S. Valentijn te Plate

Boven: Hakhoutbossen verdwenen, en werden omgevormd naar dennenbossen voor het mijnhout.

Onder: De Mandermaten; een oud cultuurlandschap met eikenhakhoutwallen. Eén van de vier plekken waar het vliegend hert nog voorkomt.

Eikenhakhout komt vele soorten ten goede en levert dood hout en afstervende knoesten terug aan de bodem.

Lucanus cervus L., Hirschbiller. a) Eier, b u. c) Larven, d u. e) männl. u. weibl. Puppe, letztere aus geöffneter Cocon. f u. g) Männchen u. Weibchen. (Gezigt nach Taf. IV im 2. Band der „Insekten-Belustigung“ von Aug. Joh. Rösel von Rosenhof, Nürnberg, 1749.)

En één populatie leeft nog in Twente, in de Mandermaten bij Mander, een oud houtwallenlandschap met voormalige eiken-hakhoutwallen.

Herstel van hakhoutculturen komt vele soorten ten goede en levert binnen een jaar al dood hout en afstervende knoesten terug aan de bodem. Ook op andere delen lopen de bomen weer uit. Het zijn de meest soortenrijke bossen van Europa die mede door mensenhanden gemaakt zijn.

Het is zinloos te hopen op voldoende oppervlaktes oerbos in ons zwaar overvraagde kleine land. Zoveel tijd (eeuwen!) hebben de soorten en het vliegend hert al helemaal niet. Wat ook niet moet, zijn nog meer doorsnijdingen van de bossen en bosranden waar deze onbeholpen 'vliegeniers' met slechts enkele vlieguren ervaring, al snel ten prooi vallen aan auto's en fietsers, en tegenwoordig ook aan voortrazende mountainbikers. Doods-oorzaak nummer één is de auto. De fiets staat op de tweede plaats.

De VNC legt doelbewust weer eikenhakhoutwallen aan en adviseert anderen hetzelfde te

doen, omdat deze landschapselementen de slecht mobiele kevers en hun leefgebieden kunnen verbinden. Maar het aanwijzen van specifieke hakhoutkernen behoort deel uit te maken van het Overlevingsplan Bos en Natuur.

Zware internationale bescherming

Vliegende herten genieten zware bescherming onder de Europese natuurbeschermingsverdragen. Voor de soort moeten speciale gebieden aangewezen worden, maar ook de bescherming op nationaal niveau (in de afzonderlijke lidstaten) is zeer streng. De gunstige staat van instandhouding is een verplicht doel per lidstaat, overal in het natuurlijk verspreidingsgebied van dat land. En mocht dat in onvoldoende mate voorhanden zijn, dan dient het verspreidingsgebied uitgebreid te worden door meer leefgebieden aan te leggen of geschikt te maken.

Het vliegend hert komt zoals gezegd in Nederland op nog maar vier plekken voor, verspreid over drie provincies. Op twee locaties (in Overijssel en Gelderland) lopen populaties over de Duitse grens door. Interprovinciale samenwerking voor het beheer van populaties is, door het decentraliseren van het soortenbeleid naar lagere overheden, verplicht. Anders zouden provincies de nationale gunstige staat van instandhouding nooit kunnen garanderen. Samenwerking met andere Europese lidstaten is daarenboven ook verplicht. Alleen zo kan immers de gunstige staat van instandhouding worden gegarandeerd per land en ook tussen lidstaten. Zo wordt bijvoorbeeld in het belang van de instandhouding van de korenwolf, een soort met dezelfde beschermingsgraad als het vliegend hert, al jaren samengewerkt met België en Duitsland.

Mountainbikepaden dwars door leefgebied vliegend hert...

Juridisch is het niet kunnen aantonen van een gunstige staat van instandhouding een doodzonde. Als overheden tegelijkertijd wel het leefgebied en – nog erger – individuele dieren blootstellen aan voorkomende schade of dood, houden ruimtelijke ingrepen gerechtelijk geen stand. Dus zoals in Gelderland oostelijk van de stad Nijmegen kriskras door het Gelders Natuurnetwerk (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur) mountainbikepaden worden aangelegd; dit kan écht niet.

Vliegende herten zitten in onze tijd nog op vier plekken. In voormalige eikenhak-houtbossen op de Veluwe. In het Rijk van Nijmegen. In de Zuid-Limburgse hellingbossen, die vroeger allen uit hakhout bestonden. En één populatie leeft nog in Twente, in de Mandermaten bij Mander, een oud houtwallenlandschap met voormalige eikenhakhoutwallen.

Foto: Marcel Groten

Bovendien zijn aantastingen van populaties die wel aantoonbaar in een gunstige staat van instandhouding verkeren alleen toegestaan in geval van een dwingende reden van groot openbaar belang.

Daarnaast moet aangetoond worden dat er voor de ingreep, in dit geval het aanleggen van een MTB route, geen enkel ander alternatief voorhanden is en dienen mitigerende maatregelen en compensatie getroffen te worden, zodanig dat de gunstige staat van instandhouding geen gevaar loopt. Dat overheden, gemeentelijk en provinciaal, de internationale verdragen en de wet negeren, is ergerlijk maar was te verwachten.

De minister is door ons in deze zaak wakker geschud. Zij mag uitleggen waarom de biodiversiteit in beschermde natuurnetwerken achteruitgaat, zoals dat buiten de beschermde gebieden al decennia gaande is.

De provincie Gelderland bevindt zich bovendien in een spagaat. Zij heeft het mountainbikepad meegefinancierd en moet nu handhavend optreden in verband met strijdigheid met wetten en verdragen. Ook de eigenaren van beschermde natuurgebieden hebben (aankankelijk) medewerking verleend aan iets dat had moeten worden getoetst en vergunningplichtig is.

Wordt vervolgd...

De VNC werkt, samen met onder meer het Louis Bolk Instituut en Sovon in het Buijtenland van Rhoon, aan een gebiedsontwikkeling die gericht is op hoogwaardige akker-natuur. De cultuurhistorie van het gebied vormt de inspiratiebron voor het plan. Zo herstellen we onder meer oude hoogstamboomgaarden en grienden.

Door bovendien samen met boeren flora-akkers en wintervoedselvelden aan te leggen, moeten vogels als de Kievit, steenuil en geelgors en planten zoals wilde ridderspoor en groot spiegelklokje weer een plek krijgen in de polders van Rhoon. In het zomernummer van Landschappelijk dit jaar heeft u al kunnen lezen hoe wij afgelopen voorjaar door de aanplant van duizend wilgen een historische griend in het gebied hebben hersteld. De ontwikkelingen in Rhoon blijven niet onopgemerkt. Zo is de VNC onlangs gevraagd

Goeree-Overflakkee kent een aantal kenmerkende en unieke historische landschapselementen. Zoals zogenoemde 'schurvelingen'.

Foto's: Valentijn te Plate

op basis van haar expertise en ervaring uit Rhoon input te leveren voor ontwikkeling van het landschap van Goeree-Overflakkee. Tijdens een inspirerende dialogavond heeft VNC-directeur Jaap Dirkmaat de kansen voor landschapsontwikkeling op het Zuid-Hollandse eiland toegelicht.

Goeree-Overflakkee kent een aantal kenmerkende en unieke historische landschapselementen, zoals zogenoemde 'schurvelingen'. Deze met opgeworpen zand gebouwde walletjes zijn in de Middeleeuwen ontstaan.

Het zand kwam van de greppels die aan weerszijde van deze wallen werden gegraven. Ze dienden als perceelscheiding en veekering en hielden bovendien verstuing van de uit duinzand geëgaliseerde akkertjes tegen. Schurvelingen zijn in Nederland zeer zeldzaam geworden en zijn zelfs op Europese schaal tamelijk uniek. Het zou mooi zijn als ze in de gebiedsontwikkeling van Goeree-Overflakkee, die de komende periode verder ontwikkeld wordt, weer nieuw leven ingeblazen wordt.

Mooi gebouwd

Op zoek naar locaties voor otterholts en ijsvogelwanden langs de Linge kom je verrassende bebouwing tegen. Westwaarts, ergens boven Elst, kom je een prachtig ensemble van woonhuis en schuur of stal tegen met gebogen rieten kapbedekking en eikenhouten beschoot aan de stalgevel. Verrassende nieuwbouw langs de Linge.

Foto: Jaap Dirkmaat

Lekker op dreef

Het is evident dat het met de natuur bergafwaarts gaat. In oppervlak, in soortenrijkdom en in ongereptheid. Op wereldniveau. In alle lidstaten van de Europese Unie. En zeker in Nederland, waar het drama, na Malta, het grootst is. Ook in onze twaalf provincies gaat het hard bergafwaarts. Het recent verschenen rapport van de Europese Unie luidt wederom de noodklok. Jaar na jaar, maand in maand uit, buitelen de noodtijdingen over elkaar heen. Allemaal maken ze melding van de onheilspellende teloorgang van soortenrijkdom. Boerenlandvogels hebben in Europa miljoenen broedparen verloren. En de insecten, ach de insecten. De vissen in de zee wacht de verzuring van oceanen door oververzadigd raken van de CO₂-opname. De oceanen worden overbevist en door ongelooflijke hoeveelheden plastic overschaduwd.

De wouden branden, waar ze ook staan. Zelfs voormalige moerassen, toendra's en permagrostgebieden: ze branden, sterven en sleuren alle leven mee in een verzengende hitte; of vergast in een voortdurend opborrelen van aardse gassen, nu de ontdooide grond alles loslaat.

Alle convenanten, pilots, gebiedsvisies, omgevingsvisies, deltaplannen, taskforces, gedragscodes, protocollen, UNESCO-statussen, reservaatstatussen, Nationale Landschappen, Nationale Parken, Natura 2000, Ecologische Hoofdstructuur, Natuurnetwerk, soortenbeschermingsplannen, prioritaire soorten, rode lijsten, toezichthouders en handhavers ten spijt. Werkelijk waar, stel je voor dat wij er niet meer zijn. En die kans neemt, met de duizenden waarschuwendende dode kanaries in onze denkbeeldige kolenmijn, wel met de dag toe...

Als dan onze beschaving ooit zou worden opgegraven, zouden ze denken: 'Geweldig wat een inzet, wat een bewustzijn dat het roer om moest zeg! Maar om een of andere duistere verklaring is het ze toch niet gelukt hun planeet leefbaar te houden.'

Genoeg nu. Decennialange ervaring met betrekking tot natuurbehoud heeft geleerd dat hoe hoger een overheid staat op de schaal van gemeente tot de VN, des te strenger de maatregelen zijn die zij af durft te kondigen

en de verdragen en wetten die zij uit durft te vaardigen. Logisch ook, want de economische gevolgen worden lager langs de ladder gevoeld en de lokale machten krijgen weinig grip op de op hoger, abstracter niveau afgekondigde maatregelen, wetten en verdragen. Daarnaast wint de gretigheid om met goede maatregelen die zoiets als het milieu of de natuur beschermen in te stemmen, het doorgaans van een nuchtere kijk op de gevolgen. En nu de laatste decennia wel degelijk worden gevoeld, zien we ook een rem op de vervaardiging van nieuwe verdragen en strengere aangescherpte regels.

Een recent voorbeeld is het voor de zoveelste keer mislukken van de vastlegging van een duurzamere groenere landbouw, door middel van het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. En dicht bij huis zijn daar de pogingen van lokale provinciale besturen om te morrelen aan de natuurbeschermingsregels, die overigens letterlijk voortvloeien uit internationale verplichtingen. Ze ervaren naar eigen zeggen 'knellende regelgeving', waardoor gemeenten niet in het natuurnetwerk of Natura 2000-gebieden zonneparken of windmolens mogen aanleggen. En daarbij maakt het, wanneer het om het klimaat gaat, niet meer uit of je links of rechts bent.

Alle bestuurders zien de natuur als een sectoraal belang, dat afgewogen moet kunnen worden tegen andere belangen. En daarmee gaan ze al decennialang de mist in. De natuur is de basis onder alle belangen. Nu de natuur op land teruggedrongen is naar 35 % van wat ze was en in de zeeën haar absolute omslagpunt nadert, past het niet haar nog verder te belasten door desnoods de regels aan te passen, zodat we toch binnen kunnen dringen in een streng beschermd domein. Overigens valt zelfs met die strenge regels nog lang te marchanderen, hetzij via de lucht (met onder andere stikstof), hetzij via de bodem (door ontwatering of juist inlaten van vervuild water).

Maar de grens is begrensd en mag alleen onder strenge voorwaarden worden overschreden. Het internationaal natuurbeschermingsrecht staat boven de nationale wetgeving.

De vastlegging van een duurzamere groenere landbouw door middel van het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, is recent wederom mislukt.

Aan dat internationaal recht wordt rechtstreeks getoetst, mochten nationale wetten tekortschieten in de juiste implementatie daarvan. De juridische kaders die boven ons gesteld zijn, zijn heel helder. Of het nu gaat om beschermde gebieden als Natura 2000 of de Ecologische Hoofdstructuur, om Natuurnetwerken, of om beschermde soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied, zij kennen allemaal dezelfde toetsingsregels:

Is er sprake van een dwingende reden van groot openbaar belang, waarvoor geen andere goede oplossing gevonden kan worden? Pas dan mag een ingreep plaatsvinden, tenminste als de kernkwaliteiten van het gebied niet worden aangetast. Of er moet ter plekke zodanig worden gecompenseerd dat er in feite geen schade optreedt.

Voor beschermde soorten geldt dan nog bovendien dat aantasting van individuen alleen kan als de soort op die plek in een gunstige staat verkeert. Als dit niet zo is, kan de ingreep niet plaatsvinden. Al dit soort bijna bezwerende teksten zijn willens en wetens tot stand gekomen in EU- en VN-verband en goedgekeurd door de Nederlandse Tweede en Eerste kamer en de Raad van State.

De feiten zijn helder. Echter, Nederland als lidstaat, haar twaalf provincies en al haar gemeenten, voldoen sinds de inwerkingtreding van de eerste internationale natuurbeschermingsverdragen in geen enkel opzicht aan de aangegane verplichtingen. Dat is nu al 40 jaar het geval. Alle nationale 'koppen' in het natuurbeleid hebben we als schepen achter ons verbrand in het Blekertijdperk, en

nu moeten we waar hebben dat men van links tot rechts aan de uit internationaal recht afkomstige verplichtingen begint te morrelen.

De vloot van trotse Europese landen ging manmoedig op weg. Ze zouden hand in hand de wereld gaan verbeteren. Het zou alleen lukken als ze koers zouden houden. Zij aan zij zouden ze varen; de richting en het aantal knopen waren vastgesteld. Ieder met zijn eigen naam op de boeg en een eigen vlag hoog in top.

Ze waren de haven nog niet uitgevaren, of ze voelden voor het eerst echte golven. De wind bolde sommige zeilen, maar werd al snel als tegenwind beschouwd. Als het scheepsgeld niet op orde was, dan namen ze elkaar de maat. Maar aan de afgesproken koers en knopen en het zij aan zij gaan herinnerden ze elkaar zelden of nooit. De vloot dreef uiteen. En de afstanden tussen de schepen nam toe, waardoor ze elkaar niet meer konden verstaan.

Een van de schepen, met een rood-wit-blauwe vlag, lag stil. Aan boord echter meende men het beste jongetje of beter het beste schip te zijn in de vloot. Andere schepen in de omgeving riepen hen toe: "Waarom varen jullie niet? Jullie liggen stil?"

"O nee hoor, dat zien jullie verkeerd. We doen werkelijk ons best. Wij zijn immers mannen met baarden..."

Maar achter het schip, in de zee, dreven de zeilen, het roer en de roeispanten...

Hoezo betere wereld?

Jaap Dirkmaat, directeur

Eerste vijf poelen hersteld voor de kamsalamander

Uit een grondige inventarisatie van RAVON dit jaar is gebleken dat er nog maar weinig kamsalamanders voorkomen in de Maasheggen. Vorig jaar is de VNC in samenwerking met RAVON, FLORON, EIS Kenniscentrum Insecten, de Vlinderstichting, Staatsbosbeheer en Het Brabants Landschap daarom een groot poelenproject gestart.

Het project kan worden gerealiseerd dankzij subsidie van de Provincie Brabant. Het poelenproject wil zowel de laatste plekken waar de kamsalamander nog voorkomt met elkaar te verbinden, als bestaande poelen geschikt maken voor deze prachtige salamander met de felgele buik, maar ook voor andere amfibieën en planten. In oktober 2020 heeft de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap vijf poelen 'hersteld' in de Maasheggen. Dit is mede mogelijk gemaakt dankzij uw bijdrage aan de zomeractie, waarmee we een 'kantelbak' konden aanschaffen. 'Hersteld' wil zeggen dat de poelen geschikt gemaakt zijn voor de kamsalamander. Dat kan zijn door ervoor te zorgen dat de poel ondiep genoeg is, door te voorkomen dat deze dichtgroeit (door lisdodden of riet weg te halen), maar ook door de poel visvrij te maken.

Dit zijn de eerste tastbare resultaten van het meerjarige poelenproject in de Maasheggen. In totaal worden er 28 poelen hersteld en 35 nieuwe aangelegd. Het project loopt tot en met 2022.

In de poel op de foto is een jonge kamsalamander aangetroffen in juni, maar daarna is de poel helemaal dichtgegroeid met lisdodde en riet. Daardoor is er niet genoeg open water en zal, zonder ingrijpen, de kamsalamander er niet lang overleven. Door deze begroeiing weg te halen met de nieuwe kantelbak, zorgen we ervoor dat de kamsalamander volgend jaar een kans heeft. Tijdens de werkzaamheden in oktober zit de kamsalamander niet in de poel, maar trekt hij verder aan land. Uit voorzichtigheid hebben we deze poel in eerste instantie slechts half opgeknapt, en niet meteen helemaal. Volgend jaar gaan we terug om te kijken hoe de lisdodde en het riet uitlopen en om te onderzoeken of de kamsalamander er nog zit.

Dan worden ook mensen benaderd om mee te doen met het project. Zo ontstaat er de komende jaren een netwerk van poelen die geschikt zijn voor deze kwetsbare diersoort, die op de Rode Lijst staat.

KERSTACTIE 2020

Renovatie van de dassenopvang

Over enkele dagen ontvangt u post over onze Kerstactie 2020. Zoals u weet is de stichting Das&Boom onderdeel van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Na meer dan dertig jaar is de opvangruimte van Das&Boom hard toe aan vernieuwing. Daarom vragen wij uw steun voor de renovatie van de dassenopvang. Met uw gift kunnen gewonde en verweesde dassen veilig herstellen en opgroeien om uiteindelijk weer in hun natuurlijke omgeving te worden uitgezet. Wij hopen dat u ons hierbij wilt ondersteunen!

Foto's: Valentijn te Plate

Bekijk onze video's

Op nederlandscultuurlandschap.nl/video vindt u al onze video's, zoals vlogs van Jaap Dirkmaat, Icoonlandschappen en allerlei mooie dronebeelden van Nederlandse cultuurlandschappen.

Landschapmuseum weer gesloten voor de winterperiode

Het Landschapmuseum van de VNC is sinds 1 november weer gesloten voor de winterperiode. Door corona kon het museum dit jaar pas in juni open. Ook hebben we besloten het bezoek in te perken tot slechts het buitengedeelte en tevens een maximaal aantal bezoekers tegelijk. Desondanks hebben we in deze periode veel enthousiaste bezoekers mogen ontvangen. Hartelijk dank aan iedereen die ons dit jaar ondanks de beperkingen heeft bezocht. Het museum is – mits de situatie het tegen die tijd toelaat – vanaf 1 april 2021 weer iedere woensdag en zondag geopend. Wij hopen u dan weer te mogen verwelkomen!

Wij worden gesteund door

